

Posudek na rigorózní práci

MUDr. Mgr. Luděk DVOŘÁK

AGRESIVITA A DEPRESIVITA U ODSOUZENÝCH UŽIVATELŮ DROG

V předložené rigorózní práci navazuje autor dílčím způsobem na svoji úspěšně obhájenou diplomovou práci. Sledoval v ní psychosociální klima na specializovaném oddělení pro odsouzené se závislostí na drogách. Nově připojuje k tomuto tématu možné souvislosti oblastí depresivity a agresivity. Jde o ojedinělý (dle autora) pokus zkoumání této problematiky nejen v našich společenských podmínkách.

Práce je klasicky tříděna na teoretickou a empirickou část. Ve třech základních kapitolách teoretické části práce autor analyzuje psychosociální klima v penitenciálním prostředí a shrnuje dosavadní výsledky výzkumných aktivit. Ve 2. kapitole se zabývá vznikem, vývojem a současným stavem specializovaných oddělení pro odsouzené drogově závislé ve věznici Příbram. Kriticky hodnotí návrh na realizaci původního záměru a jeho aktuální stav. 3. Kapitola je v teoretické části práci stěžejní. V jednotlivých subkapitolách je v logické posloupnosti popsána psychopatologie ve vězeňském prostředí (od anomálního chování, přes prizonizaci, závislosti na drogách až ke stěžejnímu tématu předložené práce - k objasnění pojmů agrese a deprese, agresivity a depresivity). Na základě domácí i zahraniční literatury jsou definovány jednotlivé pojmy a současné teorie, které jsou aktualizovány s možným dopadem pro naše penitenciární prostředí. Nedílnou součástí této kapitoly jsou možnosti psychodiagnostiky deprese a agrese, event. jejich terapie.

Úvodní kapitolu empirické části práce tvoří definování výzkumného problému, stanovení cíle, výzkumné otázky a hypotéz. Mimořádnou pozornost věnuje autor použitým výzkumným metodám – Moosův dotazník a Chromatický asociační experiment. Popsána je jejich transformace pro podmínky vězeňství, jejich obsahová náplň, způsob administrace, vyhodnocení a interpretace. (pozn. ke str. 77: vězeňství bylo „vyvedeno“ z resortu ministerstva vnitra do resortu spravedlnosti již 1.1.1968!).

Výzkumnou koncepci tvoří dva předvýzkumy. První byl uskutečněn v roce 2005-6 a je obsahem autorovy diplomové práce. Byl zaměřen na psychosociální klima ve věznici Příbram. O pět let později se uskutečnil druhý předvýzkum opět v uvedené věznici a byl doplněn o speciální sledování problematiky agrese a deprese s použitím metody CAE. Byly ověřovány analogické hypotézy pro soubor odsouzených umístěných na specializovaném oddělení pro drogově závislé a pro odsouzené v běžném oddělení výkonu trestu odnětí svobody. Výběr výzkumného vzorku odsouzených je v obou předvýzkumech pečlivě popsán a splňuje požadovaná kritéria.

Samostatnou kapitolu tvoří prezentace výsledků testu CAE o míře a vzájemném vztahu agresivity a depresivity u sledovaných skupin odsouzených. Výpočty prokázaly vysokou pozitivní korelaci mezi oběma proměnnými. Autor věnoval pozornost i možným korelacím s dalšími osobnostními proměnnými (emoční oploštělost, hypersenzitivita, unavitelnost, anxieta, psychosociální nezralost, tendence k rizikovému chování, dominance apod.).

Závěrečné kapitoly stručně shrnují získané výsledky a jejich interpretaci. i s možnostmi dalších výzkumných šetření. Autor se s kritickým náhledem zamýšlí nad možností zkreslení výsledků z hlediska složení výzkumných souborů a použitých technik. Závěr práce se vztahuje k otázkám diagnostiky deprese, agrese, psychosociálního klimatu, k budoucnosti specializovaných oddělení a k dalšímu vývoji našeho vězeňství.

Připojený seznam literatury je rozsáhlý, obsahuje autory domácí i zahraniční provenience. V práci je adekvátně používán. Do seznamu příloh autor zařadil posuzovací stupnice tíže deprese PHQ-9, algoritmus léčby deprese a transformaci otázek dotazníku SPK.

K diskusi:

- K jednoznačnému potvrzení vztahu depresivity a agresivního chování jsou nutné další výzkumné studie. Jejich zaměření by mělo týkat nejen věznic s různým typem ostrahy (dohled, dozor, ostraha a zvýšená ostraha), ale především také vazebních věznic. Zde jsou často řešeny lékaři psychiatry a psychology případy, kdy reakce na uvěznění je spojena s depresivní rozladou a má často za následek hetero- či autoagresivní reakce.
- Doporučuji také při dalším šetření použít jiné psychologické metody (např. MMPI), které by mohly přispět k potvrzení či vyvrácení daných vztahů.
- Také dílčí kvalitativní sondáž (kasuistiky) by jistě mohly pomoci k větší věrohodnosti získaných výsledků.
- Často dochází i ve vězení k zneužívání drog odsouzenými. Byla tato možnost vzata v úvahu?

Závěr

Také v rigorózní práci propojil autor své teoretické znalosti a praktické zkušenosti lékaře a psychologa. Svoji pozornost věnuje problematice, která po léta zaměstnává vězeňské specialisty a úzce souvisí s drogovou závislostí a vzrůstající agresivitou pachatelů trestných činů – odsouzených. Prokázání souvislosti mezi depresivitou a agresivitou si jistě vyžaduje další výzkumné studie. Problematickým zůstává stav našeho současného vězeňství, v němž je preferována bezpečnost a ostraha na úkor aplikace resocializačních programů ve specializovaných odděleních pro odsouzené.

**Doporučuji,
aby se předložená rigorózní práce stala předmětem obhajoby**